

TÉMA

Občanský zákoník přinese pořádek i zátěž

Možná jste zaznamenali, že řadu oblastí běžného života ovlivní nový občanský zákoník. Fungování nevládních neziskových organizací není výjimkou. K jakým konkrétním změnám dojde, jsme se zeptali **Ing. Jolany Turnerové**, ředitelky partnerské společnosti Spiralis. Občanské sdružení Spiralis pořádá semináře a poskytuje konzultace k „neziskové“ legislativě.

Od kdy začne občanský zákoník platit?

Ve Sbírce zákonů byl zveřejněn zákon 89/121 Sb., **občanský zákoník**, který má nabýt účinnosti k **1. lednu 2014**. Další dokument před nedávnem podepsal prezident republiky, a to **Zákon o změně právní formy občanského sdružení na obecně prospěšnou společnost**, jehož účinnost lze očekávat od **1. dubna 2013**.

Týkají se připravované legislativní změny všech neziskových organizací?

S výjimkou církevních subjektů (pro ty bude nově platit pouze větší odpovědnost statutárních a volených orgánů) se změny dotknou všech typů nevládních neziskových organizací. Tedy občanských sdružení, obecně prospěšných společností, nadací i nadačních fondů.

Co nového občanský zákoník konkrétně přináší?

Především zavádí nové právní subjekty jako spolek, ústav a sociální družstvo.

Můžete nové právní subjekty přiblížit?

Ano. Spolek je organizace postavená primárně na členském principu. Ústav představuje novou možnost pro stávající poskytovatele obecně prospěšných služeb. Funguje na obdobných principech jako dnešní obecně prospěšná společnost. Poskytuje služby jak vymezenému segmentu veřejnosti, tak i široké veřejnosti. Sociální družstvo je zaměřeno pro ty, kdo chtějí realizovat obecně prospěšné činnosti s cílem sociální a pracovní integrace znevýhodněných osob.

Původní právní formy neziskových organizací zůstanou?

Částečně. Občanská sdružení se stanou spolky. Pouze je upraví své stanovy v souladu s novou právní úpravou spolků. To platí v případě, že mají širokou členskou základnu. Pokud ovšem občanská sdružení poskytují a do budoucna plánují poskytovat obecně prospěšné služby, mohou se transformovat na „ústavy“. Své činnosti budou realizovat v režimu obdobně fungování stávajících o.p.s.

Pro koho bude občanský zákoník představovat největší změny?

Jednoznačně pro občanská sdružení, která nyní poskytují služby široké veřejnosti (sociální, zdravotnické, vzdělávací apod.). Ta mohou ještě do 31. 12. 2013 využít poslední možnosti přímé transformace na obecně prospěšné společnosti. Ty pak budou přímými nástupci, kterým se zachová identifikační číslo, „historie“, registrace služeb apod.

Proč se transformovat na obecně prospěšnou společnost, když pak zaniknou?

Obecně prospěšné společnosti rozhodně nezanknou! Dnem 31. 12. 2013 pouze končí možnost zakládat obecně prospěšné společnosti, které se budou řídit stávajícím Zákonem o obecně prospěšných společnostech. Po tomto datu bude možné k poskytování obecně prospěšných služeb zřízovat, dle nového občanského zákoníku, „ústavy“. Ale již založené o.p.s. budou fungovat i nadále.

Takže doporučujete s transformací počkat či jednat?

Urgentně by svoji situaci měla řešit především sdružení, která mají zároveň organizační jednotky s právní subjektivitou. Ty se automaticky změní po 1. 1. 2014 na pobočné spolky a jejich právní subjektivita bude odvozena od mateřské organizace, tj. od hlavního spolku. Pobočný spolek bude muset splňovat požadavek existence vlastní spolkové samosprávy. Ty organizační jednotky, které jsou jenom zařízeními k poskytování služeb, se sebou budou muset něco udělat. Nemohou však využít možnosti přímé transformace. V případě, že by se organizační jednotka (např. azylový dům) chtěla stát o.p.s., musí postupovat cestou smluvního převodu a založit novou o.p.s. do konce roku 2013, popř. ústav po tomto datu. Smluvně pak převedou závazky a práva, majetek a zaměstnance a převezmou i klienty s jejich souhlasem.

Jak hodnotíte připravované změny?

Na jednu stranu zavádí „pořádek“ tam, kde je to žádoucí (např. občanská sdružení se řídí dosud Zákonem o sdružování občanů z roku 1990, který je často kritizovaný pro svoji vágnost a nejasnost). Na stranu druhou stovky stávajících občanských sdružení čeká do budoucna větší administrativní zátěž a zvýšená odpovědnost řídicích a správních orgánů, na kterou dnes nejsou dostatečně připravena.

Jakou reakci na legislativní změny očekáváte od neziskových organizací?

Změny spojené s přijetím nové legislativy obvykle vyvolají u organizací potřebu otevřít dlouhodobě neřešené problémy a přinutí je odpovědět na otázky: Jakou organizací chceme být? Jaká právní forma odpovídá nejlépe charakteru naší činnosti? Budeme fungovat jako jeden právní subjekt či více subjektů podle charakteru činnosti? Záleží na úhlu pohledu. Překážky v podobě nové legislativy mohou také představovat vhodnou příležitost ke změně a šanci na ozdravení organizace.

Komentář Lenky Stárkové

Nebudu daleko od pravdy, když řeknu, že změna Občanského zákoníku v mnohých z nás vyvolává spíše obavy a spousty nezodpovězených otázek.

Změna právní formy neznamená pouhou výměnu zkratky u jména organizace a sepsání nových listin. Jde zejména o přestavbu struktury organizace, činnosti a odpovědnosti lidí. Cílem je dlouhodobá udržitelnost organizace, která je jen těžko představitelná bez kvalitního záměru a plánu.

Ne nadarmo se říká, že „štěstí přeje připraveným“. Už v současné době je třeba najít a formulovat jasné a jednoznačné odpovědi na klíčové otázky:

1. Jaká je naše vize a poslání?
2. Jaké jsou naše dlouhodobé záměry?
3. Kdo zastává jakou roli?
4. Jak využít změnu právní formy pro rozvoj organizace?

Odpovědi na otázky spolu se základními informacemi a cíli organizace je šikovné seskupit do jednoho dokumentu – obvykle je to jasný a praktický strategický plán.

Krátce řečeno: ten „připravený“ (kterému bude štěstí přát) by měl mít změnu dobře promyšlenou a naplánovanou. S obojím Vám rádi pomůžeme.

MŮŽETE VÍC. Vy, vaši lidé, vaše společnost.

Z DÍLNY SANEK

- Úspěšně jsme ukončili roční projekt „Strategické plánování“ v Jihomoravském kraji pro společnosti Homediss, o.p.s. (www.ps-homedica.cz), a Psychocentrum Domeček, o.s. (www.psychocentrumdomecek.cz).
- Zahájili jsme vzdělávací program „Odpovědný a profesionální management v sociálních službách“ pro ředitele středisek sociálních služeb Armády Spásy (www.armadaspasy.cz) napříč celou ČR.
- Odstartovali jsme koučování vedoucích pracovníků v Lékařích bez hranic (www.lekari-bez-hranic.cz).

AKTUÁLNÍ NABÍDKA SLUŽEB:

„Strategický plán v kostce“, „Manažerská intervence-facilitace kolizních jednání uvnitř organizace“. Akreditované semináře pro vedoucí pracovníky v sociálních službách „Manažerem či manažerkou odpovědně a profesionálně“.

NA CO SE MŮŽETE TĚŠIT?

S partnerskou organizací ACCON managers & partners, s.r.o. připravujeme zajímavé semináře na téma čerpání finančních prostředků na projekty z fondů EU. Aneb „Jak být ještě úspěšnějším žadatelem“.

Pozvání na NGO Market

Srdečně Vás zveme 3. května 2013 na 14. ročník NGO Marketu. Přijďte se podívat na náš workshop ve 14 hodin na téma „Studie vedení a řízení NNO v ČR aneb Jak být soběstačnou, dlouhodobě udržitelnou nevládní organizací“. Také se na Vás budeme těšit na stánku během celého dne.

„Realizací NGO Marketu usiluje Nadace Forum 2000 o dlouhodobou podporu a rozvoj neziskového sektoru v České republice. Jsme velmi rádi, že se odborníci společnosti SANEK rozhodli NGO Market podpořit i v roce 2013 a těšíme se na program, který pro návštěvníky veletrhu připravují.“ sdělila koordinátorka NGO Marketu Ester Pěkná.

• Pozitivní myšlenka na závěr:

Aequam memento rebus in arduis servare mentem.

(Hleď si zachovat klidnou mysl v dobách trudných.)